

ΠΑΝΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΟΣΟΛΩΝ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

—————

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1867 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΑΙΟΥ 1868.

ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΛΑΥΡΙΣΤΟΥ
ΥΕΩΝ ΑΡΙΘ. _____

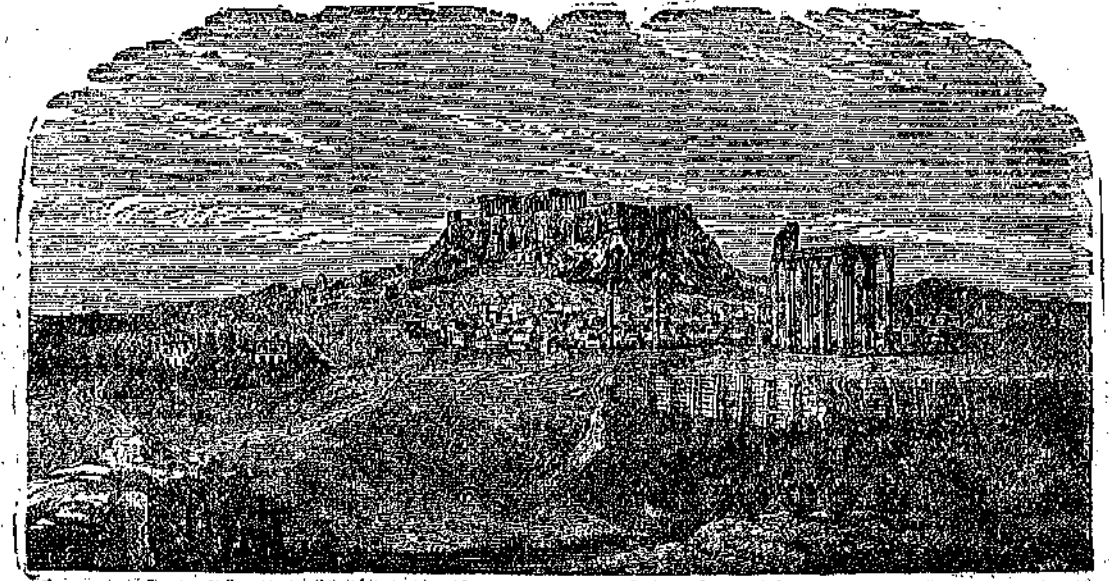
ΠΑΡΕΛΗΥΣΤΗΡΙΟ ΚΑΔΩΜΑΤΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΤΗΚΗ
Κωνσταντίνου
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΩΡΑΣ.

(ὅδὸς Περαιῶς.)

1868.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

45 ΜΑΙΟΥ, 1867.

ΤΟΜΟΣ ΙΗ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 412.

ΠΛΑΤΩΝΙΚΑΙ ΜΒΑΕΤΑΙ

ΤΠΟ

Θ. ΚΑΡΟΥΣΟΥ.

(Συνέχ. 182 ἀριθ. 410.)

Ὁμολογηθείσης οὖν τῆς ἀρχῆς ταύτης ὅτι ἕκαστον εἶδος ὑπάρχει αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, καὶ ὅτι τὰ αἰσθητικὰ ἀντικείμενα, καθὼς τούτων μετέχοντα, λαμβάνουσι τὴν ἐπωνυμίαν τῶν ἐξ αὐτῶν τούτων, οἷον ἰσότητος μὲν μετέχοντα καλοῦνται ἴσα, μεγέθους δὲ μεγάλα, κάλλους δὲ καὶ δικαιοσύνης καλὰ καὶ δίκαια, ὁ Σωκράτης μεταβαίνει εἰς τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Κατὰ τὴν τεθείσαν ἀρχὴν εἶναι ἀδύνατον, λέγει, εἶδος τι ἐναντίον πρὸς τι ἕτερον, οἷον τὸ μέγεθος πρὸς τὴν σμικρότητα, νὰ δέχεται ἐν ἑαυτῷ τὸ ἐναντίον του, ὡς αὐτὸ τὸ μέγεθος ἐνόσω διαμένει τοιοῦτον ὅποιον ἦτο νὰ γίνεταί ἢ νὰ ἦναι μικρὸν, ἀλλ' ἢ φύγει καὶ ὑπεκχωρεῖται ἢ νὰ ἦναι ἐναντίον προσέρχεται εἰς αὐτὸ, ἢ ἀπόλλυται. Καὶ ὡς μὴν εἶπη τις ὅτι τοῦτο ἀντιφάσκει πρὸς τὸ ἀνωτέρω ἁμολογηθὲν, ὅτι τὸ μείζον γίνεται ἐκ τοῦ ἐλάττωτος, καὶ ἐκ τοῦ μείζονος τὸ ἐλάττωτον, ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ, ὅτι τὰ ἐναντία γίνονται ἐκ τῶν ἐναντίων, ἐνῶς τώρα διαχωρίζομεθα ὅτι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον διότι ὑπάρχει διαφορὰ μεταξύ τοῦ

νῦν καὶ τοῦ τότε λεγομένου. Τότε μὲν ἐλέγομεν περὶ τῶν αἰσθητικῶν πραγμάτων τῶν ἐχόντων ἐν ἑαυτοῖς τὰ ἐναντία εἶδη, νῦν δὲ περὶ αὐτῶν ἐκείνων τῶν εἰδῶν, ἅτινα διαβεβαιούσιν ὅτι οὐδέποτε στέργουσι νὰ γίνωνται ἐξ ἀλλήλων. Προσθετέον δ' ἐνεαῦθα ὅτι οὐ μόνον αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ ἐναντία δὲν δέχονται ἀλλήλα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα ἅτινα, καίτοι μὴ ὄντα κυρίως καὶ πρὸς ἀλλήλα ἐναντία, ἔχουσι ὁμῶς ἐν ἑαυτοῖς τι τῶν ἐναντίων, δὲν δέχονται ἐκεῖνο τὸ εἶδος, ὅπερ εἶναι ἐναντίον εἰς τὸ ἐν αὐτοῖς ἐνυπάρχον, ἀλλ' ἐπερχομένου τούτου ἢ ὑπεκχωροῦσιν ἢ ἀπόλλυνται. Οὕτω π. χ. ὁ ἀριθμὸς τρία, καίτοι μὴ ὄν ἐναντίος πρὸς ἄλλοτι, ἐπειδὴ ὁμῶς αἰείποτε ἐν ἑαυτῷ περιέχει τὸ εἶδος τοῦ περιττοῦ, οὐδέποτε δέχεται τὸ τοῦ ἀρτίου. Τὸ αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται καὶ περὶ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς θερμότητος· διότι ἐνῶ ἕτερον μὲν εἶναι τὸ πῦρ, ἕτερον δὲ ἡ θερμότης, τὸ πῦρ ὁμῶς ἔχει ἐν ἑαυτῷ πάντοτε τὴν θερμότητα, ἐπομένως δὲ οὐδέποτε ὑπομένει δεζόμενον τὴν ψυχρότητα νὰ ἦναι ἔτι ὅποιον ἦτον, νὰ ἦναι πῦρ καὶ ψυχρόν, ἀλλ' ἐπερχομένης τῆς ψυχρότητος ἀπόλλυται· εἰσαύτως δὲ καὶ ἡ χιών, ἣν αἰείποτε συμπαρακολουθεῖ ἡ ψυχρότης, ἐπερχομένης τῆς θερμότητος ὑπεκχωρεῖ ἢ ἀπόλλυται, ἐνόσω ὁμῶς διατελεῖ χιών οὐδ' ἄλλως ἰδύναται νὰ ἦναι θερμὴ. Πειραθώμεν οὖν ἤδη, ἐξ ἀκολουθείας, λέγων ὁ Σωκράτης, ὅπως ἐφαρμόσωμεν

αναγιωσκοντες αρμονικην σύγκρασιν αντιθέτων αισθημάτων, λυπηρών συγχρόνως και εφροσύνων εν τυπώσεων.

Διασάφους του Διαλόγου. Τι το κύριον χαρακτηριστικόν του Διαλόγου τούτου; τίς ή πρωτίστη και άμεσος έννοια ήτις επέρχεται ήμιν άμα ως μετ' επιστάσεως επεξέλωμεν το όλον αυτού εμπειρηχόμενον και παρακολουθήσωμεν τον τρόπον δι' ου ο συγγραφεύς ανεγίττει αυτό και επεξεργάζεται; Το δραματικόν και το φιλοσοφικόν, το πρακτικόν και το θεωρητικόν, ή προσωπικότης του Σωκράτους άδιστακτως προσβεύοντος το δόγμα της άθνασίας, και κατ' αυτό μέχρι τελευταίας στιγμής του βίου του βυθιζόντος τάς πράξεις και τάς ενεργείας του, και ή επιστημονική διεξαγωγή των εν της καθαρής δικαιοσύνης παραλαμβάνομένων αποδείξεων περι της αιδίου της ψυχής ύπάρξεως, ίδου οι δύο στήμονες εφ' ών ή όλη πραγματεία εξυφαίνεται. Ίδου τά δύο ένόργανα μέλη της όλης συγγραφής, άτινα όμως δέν οπως απ' άλλήλων διατεμνόμενα μελετηθώσι χωρίς εκάτερα προς ακριβή ανάλυσιν και δρθήν διάκρισιν των διαφόρων μερών της διαλογικής ύποθέσεως. Και πρώτον σημειωτέον ότι

Ο Διάλογος ούτος ανήκει εις την τάξιν των έμμέσων ή διηγηματικών, επειδή ο Πλάτων προς ζωηροτέραν άμα δε και ιδανικωτέραν εκθεσιν των γεγονότων, υποτίθεισιν άλλον τινά αφηγοούμενον τάς εν τφ δεσμοτηρίω κατά την τελευταίαν ήμέραν του βίου του διδασκαλίας και πράξεις του Σωκράτους. Πιρίστησιν ουν τον Φαίδωνα εξιστορούντα εν Φλιούντι, πόλει της Σικυωνίας, προς τον φίλον του ήγεκράτη των Πυθαγορείων, τά τελευταία συμβάντα του διδασκαλίου του. Διαιτί δε ο Φαίδων εισάγεται ως πληροφοριών τον ήγεκράτη κατά προτίμησιν άλλων συνεταιρών του οτινες ουχ ήττον εγένοντο αυτόπται και αυτόηχοι των κατ' εκείνην την ήμέραν διατρεζάντων, οίος ο Απολλόδωρος, ο Σιμμίας και ο Κέβης, ή ο Κρίτων. Διότι ο μὲν Απολλόδωρος, φάσει μελεγχολικός ών και όλως καταχόμενος υπό του πάθους της λύπης, εστερείτο της προς διάκονοισιν φιλοσοφημάτων και μεταφυσικῶν έννοιῶν άπαιτουμένης ήρεμίας ψυχής και διευγείας πνεύματος. ο δε Σιμμίας και ο Κέβης εκπροσωποῦσι το άλλο άκρον, ίκανοί έντες να δώσωσι μὲν λόγον των Σωκρατικών περι της ψυχής θεωριῶν και αποδείξεων, ουχι δε και να διεξηγήσωσι τά αισθηματά και τάς προσωπικὰς του Σωκράτους σχέσεις. Ο δε Κρίτων είναι μάλλον ο επιστήθιας φίλος του διδασκαλίου, ο αναλαμβάνων την επιστάσιν των οικογενειακῶν αυτού ύποθέσεων, ο σφόδρα περι της σιτηρίας του ένδιαφερόμενος, άλλ' ουχι και έντελώς εξηκειωμένος προς τάς φιλοσοφικάς του αρχάς, προς την ουσίαν της διδασκαλίας του, ουχι και ο εισδύων

εις την έννοιαν και τον σκοπον των λόγων αυτού και πράξεων, οστις και τοι άκροσάμενος την μακράν σειράν των συλλογισμῶν του, τά άλλεπάλληλα λογικά επιχειρήματά του περι της μετά θάνατον του ανθρώπου ύπάρξεως, δια της προς τον Σωκράτη ύμως άπευθυνόμενης μετά ταῦτα ερωτήσεως πως να τον θάψη, καταδικινύει δι' δικτελει έμμένων εις τάς προκαταλήψεις του, ούπω εισδύσας εις την έννοιαν της γενομένης συνδιαλέξεως. Απειναντίας όμως ο Φαίδων, ο θεμελιώσας νέαν Σωκρατικήν σχολήν, συνδυάζει εν έαυτφ τά προσόντα εκείνα, άτινα τον αποκαθιστῶσιν ίκανόν προς έκθεσιν των ύψηλῶν του Σωκράτους θεωριῶν ουχ ήττον ή και προς άπεικόνισιν των αισθημάτων και του προσωπικοῦ χαρακτήρος του άνδρός. Διότι και της επιστήμης είναι πιστός λάτρης, έτοιμως παρακολουθῶν την διαλεκτικὴν κίνησιν των νοημάτων, και των λεπτοφυῶν εκείνων αισθημάτων της στοργής, της συμπαιδείας και της αγάπης φύσει ευμοιρεί, ώστε και εν έαυτφ να συναισθάνηται και εις έτέρους να μεταδίδη τάς θλιθεράς έντυπώσεις, άστινας ένεποιούν εν τφ καρδίᾳ του αι τελευταίαι του μεγάλου άνδρός περιπέτειαι. Οθεν ίδου ο λόγος δι' εν ο Πλάτων έναπέθετο εξαιρετικῶς εις τον Φαίδωνα ως τον καταλληλότερον διεξηγητέα την διήγησιν τούτε αισθηματικοῦ και του ιδανικοῦ μέρους της εν λόγω ύποθέσεως.

Αλλά το εύφυες και έντεχνον της Πλατωνικής συγγραφής παρατηρείται ουχι μόνον περι την επιτηδειαν εισαγωγῆν του διηγουμένου προσώπου, αλλά και περι την έξαρσιν των έξωτερικῶν εκείνων περιστασέων, ών ή συνδρομή περιβάλλει το άντικείμενον της πραγματείας του διά τινος θρησκευτικῆς μεγαλοπρεπειας και σεμνότητος. Τούτουτην δε θεωρητέον την ένκεν της εορτής του Απολλωνος, επί τριακονθημερίαν αναβληθείσαν εκτέλεσιν της καταδικαστικῆς αποφάσεως, εφ' οσον κατά την χρονικήν ταύτην περίοδον ο Σωκράτης, κείμενος εν μέτρῳ δύο αντιθέτων καταστάσεων της ζωῆς και του θανάτου, ήν ήδη εν τοις προθύροις της από των γήινων δεσμοῶν απαλλαγῆς του, και καθίστατο επιδεικτικῶτερος των προαισθημάτων εκείνων περι του μέλλοντος των συνήθως αναπτυσσομένων εις τον άνθρωπον, κατά την πίστιν των αρχαίων, έτοιμον έντα προς μετανάστευσιν εκ του προσκαιρου τούτου κόσμου. Προς τούτοις δε και αυτό το αίτιον της αναβολῆς του θανάτου του, ή εορτή του Απολλωνος, δέν να μὲν έκληφθῆ ως άπλοῦν σύμβημα, διότι ο Σωκράτης παρά πάντα τον βίον ύπηρετῶν τον Απολλωνα, τον χρησιμοδοτήσαντα ότι αυτός είναι πάντων σοφώτατος, περιέτρεχεν άνω κάτω άντεξετάζων ένυτῶν προς τούς πολιτικούς, τούς ποιητάς και τούς χειροτέχνας ένα λύση την απο-

ρίαν του τί δηλοῖ ο χρησμός του Θεοῦ άνακηρίττοντος αυτόν σοφώτατον (Ορ. Απολ. Σωκρ. κεφ. τ.). Άλλως δε επειδή ο Απολλων είναι ο θεός της μαντικής, της εμπνεύσεως, εισάγων ο Πλάτων τον Σωκράτη διαλεγόμενον περι άθνασίας της ψυχῆς τί άλλο ύπεμφαίνεται, εϊμή ότι πραγματεύεται το θέμα τούτο ως θεόπνευστος, ει μη ότι τά επιστημονικά μέσα των αποδείξεων του είναι αυτού του Θεοῦ δῶρον και επίνοια. Οτι δε ο συγγραφεύς προέθετο τον σκοπον τούτον επιβεβαιούται και εκ της περικοπῆς εκείνης του πρώτου διαλόγου (84, ε), εἴθα ο Σωκράτης παραβάλλει την προρατικὴν του δίνκμιν, την μαντικήν του τέχνην προς την των κύνων, οτινες, λέγει, όταν προαισθανθῶσιν ότι μέλλουν ν' αποθάνωσι, κατ' εκείνην την ήμέραν κελαδοῦσι μάλιστα και πλείστα εϊπέρ ποτε, χαίροντες ότι πορεύονται προς τον Θεόν (τον Απολλωνα) ούτινός ειςι θεράποντες. Αλλ' οι άνθρωποι, επειδή αυτοί φοβούνται τον θάνατον, ψευδῶς κρίνουσι και περι των κύνων, λέγοντες ότι αυτοί θρηνοῦντες τον θάνατόν των κελαδοῦσιν από λύπην, και δέν παρατηροῦσιν, ότι οὔδεν πτηγῶν κελαδαί εταν πεινᾷ ή ύποφέρει ψυχῶς ή αισθάνηται άλλην τινά λύπην· αλλά νομίζω ότι οι κύνοι, ίσραί έντες του Απολλωνος, έχουσι μαντικήν δίνανμιν και ότι προβλέποντες τά εν ήδου αγαθά κελαδοῦσι και τέρπονται εκείνην την ήμέραν εϊπέρ ποτε· και εγώ ο ίδιος πιστεύω ότι εϊμαι δμοδουλος των κύνων και ίσρός του αήτου Θεοῦ, και ότι έλαβον και εγώ ουχ ήττον ή εκείνοι την μαντικήν παρὰ του κοινου ήμῶν δεσπότου, και ότι εϊμαι εϋθυμος ουχ ήττον ή εκείνοι μέλλων ν' απαλλαγθῶ του βίου.

Επειδή δε ο Απολλων εις εν ο Σωκράτης εδούλευεν, ήν θεός ου μόνον της μαντικῆς, αλλά και της μουσικῆς άμα δε και της ποιήσεως, εκ τούτου εξηγείται και δικτι ο Σωκράτης, καθθ ένθεάζων και τερπόμενος διά την εκ του κόσμου τούτου προσεγγίζουσιν μετάστασιν του, επεχείρησεν έντός του δεσμοτηρίου να συνθέσῃ έμμέτρως τον εις τον Απολλωνα ύμνον του, οστις εϋστέγως χαρακτηρίζεται διά της λέξεως Προοίμιον, διότι άλλῶς ήν ούτος προανάκρουσμα και προεισαγωγή της επομένης φιλοσοφικῆς του περι ψυχῆς διαλέξεως, άμα δε και ευχαριστήριος τφ θεῷ, οστις δέν τον εξηπάτησε προτρέψας αυτόν απ' αρχῆς οπως επιδοθῆ εις την μελέτην της φιλοσοφίας, αλλά τον ήξίωσεν οπως νῦν δρέψηται τούς καρπούς των αγώνων του διά της απολύσεως της μακαριότητος.

Μετά πολλῆς δε επιδειξιότητος πρηνερείαι ένταῦθα ο συγγραφεύς την διά του Κέβητος γενομένην ερωτησιν του Εϋνηου, απορροῦντος δικτι ο Σωκράτης, άφου εβλήθη εις τά δεσμά συντάσσει έμμετρα ποιή-

ματα, ένθ' πρότερον ουδέ ποτε περι τά ταῦτα επησυχολήθη. Τήν αίτίαν δε της νέας ταύτης ασχολίας του εξηγήσας ο Σωκράτης προς τον Κέβητα, παραγγέλλει αυτόφ επί τέλους ένα άνακονούση έκ μέρους του προς τον Εϋνηόν ότι, αν ήναι έντως φιλόσοφος, οφείλει να επισπεύδῃ τον θάνατον ουχι ύμως και αυτοχειριζόμενος.

Εκ της επιπροσθέτου λοιπόν ταύτης παραγγελίας του Σωκράτους ο συγγραφεύς άρῦεται το θέμα του διαλόγου· διότι ο Κέβης, άνευρίσκων αντίφασιν εις τούς λόγους του Σωκράτους, τον ερωτᾷ απορων πως συμβιβάζονται τά δύο ταῦτα, ότι ο φιλόσοφος οφείλει να επισπεύδῃ τον θάνατον, ότι όμως δέν είναι θεμιτῆ ή αυτοχειρία. Προς λύσιν της άπορίας ταύτης ο Σωκράτης φέρει δύο λόγους κατά της αυτοχειρίας. Πρώτον μὲν, ότι το σώμα μας είναι δεσμοτηριον προς τιμωρίαν παραδόντων άμαρτημάτων, οθεν δέν επιτρέπεται ήμιν να δραπετεύσωμεν τούτον όμως τον λόγον χαρακτηρίζει ως δύσκολον και σκοτεινόν. Δεύτερον δε ότι εϊμεθα κτήματα των Θεῶν, επομένως δε δέν εϊμεθα κύριοι του ιδίου ήμῶν σώματος και της ζωῆς μας, ώστε να την αφαιρωμεν δόπταν θέλωμεν άνευ της σύγκαταθέσεως των δεσποτῶν μας, ή εν άλλοις ρήμασιν ότι κατά τινά νόμον της φύσεως ύπάρχει σύνδεσις τις της ψυχῆς μετά του ανθρώπινου σώματος, επομένως δε ή βιαία άρσις της συνδέσεως ταύτης αναγκαιώς προσβάλλει και διαταράττει την θείαν τάξιν. Αλλ' οδδεμίαν άπονέμει ο Πλάτων επιστημονικήν αξίαν εις άμφοτέρους τούτους τούς λόγους· διότι πορίζεται αυτός εκ της παραδόσεως, εκ των θρησκευτικῶν δοξασίων και παραστάσεων· διότι τον μὲν πρώτον άποκαλεί εν απορήτοις λογόμενον λόγον, ήτοι εν τοις Όρφικοις μυστηρίοις διδασκόμενον, και του δευτέρου δε την πηγὴν υποδεικνύει ως προακλησίαν τινά δια της προσθήκης του λέγεσθαι. Οθεν κυρίως άμφιταλαντευόμενος περι του ζητήματος της αυτοχειρίας, ως κατωτέρω δλωθήσεται, ένταῦθα υπαινίττεται ότι εν τφ παρόντι συγγράμματι δέν πρόκειται περι αυτής, αλλά περι της εις θάνατον εκουσίας άφοσιώσεως του φιλοσόφου, ήτις αποτελεῶσα το άντικείμενον του όλου διαλόγου αποδείκνυται διά της προσεχῶς επιχειρηθησομένης περι άθνασίας της ψυχῆς επιστημονικῆς συζητήσεως. Αλλά πριν ή προδη εις ταύτην πραγματεύεται προηγουμένως το θέμα του υπ' εποιην υποκειμενικῆν, ως άπομνηκὴν πεποιθήσιν του Σωκράτους πιστεύοντος την άθνασίαν ως το οὔ εϋεκα, ως το τέλος των φιλοσοφικῶν αγώνων και προσπαθήσεων.

Ορμώμενος ουν εκ του ακριβοῦς δριμόσφ του θανάτου, ότι είναι απαλλαγῆ από του σώματος, επί τούτου εποικοδομῆ την απόδειξιν ότι ή όλσχρηῆς

σπουδή και τάσει τοῦ ὀρθῶς φιλοσοφούντος ὀφείλει νὰ ἦναι ἀδιάκοπος μελέτη τοῦ θανάτου, ὅτι ὁ φιλόσοφος παρὰ πάντα τὸν βίον του ἄλλο τι δὲν ὀφείλει νὰ ἐπιτελεῖ καὶ νὰ ἐρέγῃται ἢ τὸν θάνατον. Αὕτη δὲ ἡ οὕτως εἰπεῖν προεισαγωγικὴ ἀποδείξις διαίεται εἰς δύο μέρη, τῶν τὸ μὲν δύνανται νὰ ἐνομασθῇ θεωρητικόν, προχωροῦν ἀπὸ τῆς πράξεως εἰς τὴν θεωρίαν, εἰς τὴν καθαρὰν γνῶσιν (μέχρι σελ. 68. Β)· τὸ δὲ πρακτικόν, καλινδρομοῦν ἀπὸ τῆς θεωρίας εἰς τὴν πράξιν, ἀπὸ τῆς μετὰ θάνατον ἐντελῶς ἀποκτωμένης καθαρᾶς γνώσεως εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῆς ὄντως μιᾶς ἀρετῆς κατ' ἀντίθεσιν τῶν πολλῶν ἀρετῶν (69, Β).— Ὅθεν τὸ μὲν πρῶτον μέρος ἐπεξερχόμενοι συναγομεν ὅτι κατ' ἀρχὰς ὁ φιλόσοφος ἀδιαφορεῖ ἢ καὶ περιφρονεῖ τὰς σωματικάς ἡδονάς, ἐπιδιδόμενος ὀλοτελῶς εἰς διακρίφωσιν τῆς ψυχῆς, εἰς ἀπόκτησιν γνώσεως, ἐπομένως δὲ καὶ παρὰ ταῖς πολλοῖς ὁ τοιοῦτος νομιζέται ὅτι πλησιάζει εἰς τὸν θάνατον· ἔπειτα ἀποφεύγει καὶ ὅσον δύνανται τὴν μετὰ τοῦ σώματος συγκοινωνίαν, διότι αἱ αἰσθητικαὶ ἀλλοιοῦσι καὶ παρεκτρέφουσιν αὐτὰ τὰ αἰσθητικὰ ἀντικείμενα· τὴν δὲ καθαρὰν γνῶσιν αὐτοῦ τοῦ ὄντος ἄλλως δὲν δύνανται ν' ἀποκτήσῃ εἰμὴ διὰ τῆς καθαρᾶς διανοίας ὅσον ἐνεστὶν ἀπεχόμενος τῶν ὀφθαλμῶν, τῶν ὠτῶν, καθόλου δ' εἰπεῖν σώματος τοῦ σώματος ἅ τε ταραττόντος τὴν ψυχὴν καὶ ἀποκαλύοντος αὐτὴν ἢν ἀποκτήσῃ ἀλήθειαν καὶ φρόνησιν, ἢν ἐντελῶς τότε μόνον θέλομεν καταστῆν ἱκανοὶ ὅπως ἐπιτύχωμεν, ὅταν ἀποθάνωμεν, ὅχι ὅμως καὶ ἐνὸσφ ζῶμεν ἐνεκεν τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀναποδράστων ἀσχολήσεων. Ὅθεν ἔπεται ὅτι ὁ τῶν φιλοσοφῶν, πρῶτον ἀπέχων τοῦ νὰ φοβῆται, ἀπειναντίας χαίρει διὰ τὸν θάνατον, ἀναλογιζόμενος ὅτι δι' αὐτοῦ ἐπιτυγχάνει τὸ ἀντικείμενον τῶν διὰ βίου φθῶν του, τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας.

Εἰς δὲ τὸ πρακτικόν μέρος δεκνύεται τὸ ὑπέροχον καὶ τὸ γνήσιον τῆς ἀρετῆς τοῦ ἀληθῶς φιλοσόφου, ἀντιπαραβαλλομένης πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· διότι οὗτοι μὲν καταχρηστικῶς καλοῦνται ἐνάρητοι κυρίως ὄντες φιλοσώματα, ἐπομένως δὲ φιλοχρήματα ἢ φιλόδοξοι, ἐφ' ὅσον τὸ ἐλατήριον τῶν πράξεών των δὲν εἶναι ἡ ἠθικότης, ἢ αὐταπάρησις, ἀλλὰ τὸ πάθος, ὁ ἐγωισμὸς, ἀπειναντίας δὲ ὁ ἀληθῶς φιλόσοφος ἔχει ὡς ἐλατήριον αὐτῶν τὴν φρόνησιν, τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθοῦς, διότι οὐδὲν ἕτερον πράττει εἰμὴ ὅ,τι γινώσκει ὅτι εἶναι ἀληθές, ἀγαθόν, καὶ δίκαιον. Ὅθεν ἡ γνώσις τοῦ ἀληθοῦς εἶναι τὸ ἐμφυτὸν κέντρον ἀπασῶν τῶν ἀρετῶν. Τέλος δὲ ἐν τῷ ἐπιλόγῳ (69, Ε) τὸ ἀληθές πρακτικῶς καταστῆναι πρὸς τὴν ἐν μυστηρίοις τελομένην καθάρσιν, ἐν οἷς διδάσκεται ὅτι ὅστις μεταβῇ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ἀνήθης καὶ ἀκαθάρτος, θέλει κείσθαι εἰς τὸν βόρ-

βορον· ὁ δὲ μεταβάς ἐκεῖσε κεκαθαυμένος καὶ μυσταγωγημένος θέλει συνδικριθῆναι μετὰ τῶν θεῶν, οὗτος δὲ εἶναι ὁ ὀρθῶς φιλοσοφῆσας, ἐνθὺ δ' ἀφιλόσοφος θέλει διατηρεῖν μεθ' ἑαυτοῦ σωματικὰ τινὰ βόρβορον καὶ μετὰ θάνατον.

Ἀλλὰ πρὸς τί ἀποβλέπων ὁ συγγραφεὺς προέταξε τὴν ἠθικὴν ταύτην τοῦ Σωκράτους πεποιθήσιν περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς; Βεβαίως ὅπως καταδείξῃ ὅτι αὕτη εἶναι τὸ ἔρισμα καὶ ἡ ὑπόστασις πάσης περαιτέρω ἀποδείξεως, ὅπως προειδοποιήσῃ τὸν ἀνγνωστὸν ὅτι τὸ ἐντεχον οἰκοδόμημα τῆς διαλεκτικῆς ἀποδείξεως, εἰ καὶ ἐπιχορηγῆται πᾶν εἴτι ἀνθρωπίνη διάνοια δύνανται νὰ ἐπιχορηγήσῃ, εἶναι ὅμως ἀνεπαρκὲς καὶ ἐλλειμματώδες ὅταν ἐξαμβλύνηται τὸ ἠθικὸν αἴσθημα, ὅταν κλονίζηται ἡ αὐθόρμητος ἐκείνη πίστις εἰς τὴν ἀθανασίαν. Μάλιστα δὲ ἐπανεληλυμένος ἐν τῷ διαλόγῳ ὑπομνησκει τὸν περιορισμὸν καὶ τὴν ἀτέλειαν τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως. Οὕτω π. χ. ὁ Σιμμίας προτείνει τοὺς διλογισμοὺς τοῦ «νομίζω, λέγει, καθὼς ἴσως καὶ σὺ, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὡς πρὸς τὰ ζητήματα ταῦτα εἶναι ἀδύνατον, ἢ δυσκολώτατον νὰ γνωρίσῃ τις τὴν ἀλήθειαν ἐν τούτῳ τῷ βίῳ, τὸ νὰ μὴ ἔρουνῃ ὅμως παντὶ τρόπῳ τὸ πρᾶγμα καὶ τὸ νὰ μὴν ἐπιμένῃ ἀσχολούμενος ἕως οὗ ἐξαντλήσῃς ὅλα τὰ μέσα τῆς ἐρένης ἀπελιπισθῆναι νὰ φθάσῃ εἰς θετικὸν τι ἐξαγόμενον, τοῦτο εἶναι σημεῖον ἀνθρώπου πᾶν ἀνδρῶν καὶ φυγοπόνου· διότι δέον νὰ κατατορμήσῃ ἐν ἑκ τῶν δύο, ἢ νὰ μάθῃ παρ' ἄλλων ἢ πῶς ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἢ νὰ ἐφεύρῃ ἐφ' ἑαυτοῦ του. ἢ ἔάν τοῦτο ἦναι ἀδύνατον, νὰ ἐκλέξῃ τοῦλάχιστον μετὰ τῶν ἀνθρωπίνων συλλογισμῶν τὸν καλλίτερον καὶ μᾶλλον ἀκαταγώνιστον, καὶ ἐπὶ τούτου ἐπιβιβάζόμενος ὡς ἐπὶ πλοικροῦ, νὰ διαπλεύσῃ καὶ μετὰ κινδύνου τὸν βίον, ἐκτὸς μόνον ἢ ἐάν δυνήθῃ τις νὰ διαπλεύσῃ αὐτὸν ἐπὶ ἀσφαλεστεροῦ πλοίου, θεοῦ τινὸς λόγου.» (85 C—D) Τέλος δὲ ἐν ἐτέρῳ τινὶ χωρίῳ τοῦ αὐτοῦ διαλόγου (107. A—B), μετὰ τὴν λύσιν ἀπάντων τῶν ὑπὸ τοῦ Κέρητος καὶ Σιμμίου προταθέντων ἀπορημάτων, ἀπαντᾶται ἡ ἐφεξῆς ὁμολογία τοῦ Σιμμίου· «Ὅδὲ νῆγὼ ἔχω πλέον ν' ἀντιτείνω τι εἰς τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους· ἀναλογιζόμενος ὅμως τὴν σπουδαϊότητα τοῦ ἀντικειμένου καὶ συναισθανόμενος τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν ὡς πρὸς τοιοῦτον εἶδος ἐρένης, ἀναγκάζομαι νὰ ἔχω ἔτι ἐν ἑμαυτῷ ἀδισταχυμὸν καὶ ἀμφιβολίαν περὶ τῶν εἰρημένων.»

Τὸ ἐμφυτον λοιπὸν αἴσθημα, ἡ ἐνδόμυχος τοῦ ὑποκειμένου πληροφορικὴ καὶ πεποιθήσις περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀθανασίας διαχαράττεται ὡς ὁ ἀναγκαιὸς καὶ ἀφυκτος ἄρτος πάσης περαιτέρω θεωρητικῆς διδασκαλίας καὶ ἀναζητήσεως. Ὅθεν μετὰ τὰς

πρώτας ταύτας προαναμνήσεις τοῦ Σωκράτους ἐξέτασαν τί τὸ τέλος καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ ἀληθοῦς φιλοσόφου, ἐπονταί αἱ διαλεκτικαὶ ἀποδείξεις περὶ ἀδιότητος καὶ τῆς ἀφθαρσίας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, αἵτινες δέον νὰ ἐκληφθῶσιν οὐχὶ ὡς ἀουνάρτητοι καὶ ἀσχετῶς ἀλλήλαις παρακείμενοι ἔνυ ἐσωτερικῆς τινος ἀλληλουχίας καὶ διοργανώσεως, ἀλλ' ὡς διαδοχικὰ στάδια τῆς ἀναπτύξεως μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ιδέας, προέουσης ἀπὸ τοῦ ἐπιπολούτερου καὶ μᾶλλον ἀφρημένου ἐπὶ τὸ οὐσιωδέστερον καὶ ἐριστικώτερον. (Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΡΟΜΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣ.

ΚΟΜΩΔΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

εἰς μίαν πράξιν καὶ ἐν πείρῳ λόγῳ.
Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ τοῦ Μιρό.

(Ἐνύχ. καὶ τέλος 186 φολ. 407.)

ΣΚΗΝΗ Δ'.

ΡΟΜΑ, ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Ὁ Ἡρόστρατος εἰσερχόμενος ἀσπάζεται τοὺς ἐρεστίους θεοὺς.
ΡΟΜΑ, κατ' ἐαυτὸν.
Εἶναι μάλιστα καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐγενής...
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Εἶσαι μόνη, Ροδία;
ΡΟΜΑ.
Μάλιστα, κύριε Ἡρόστρατε.
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Καὶ ἡ ὠρμία σου κυρία;...
ΡΟΜΑ.
Ἐξήλθεν... εἶναι θεὰ αὐτὴν τὴν στιγμὴν.
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Τί λέγεις, Ροδία;
ΡΟΜΑ.
Ἄν θέλῃς νὰ τὴν λατρεύσῃς δεύτερος, ὕπαγε εἰς τὸ γλυφεῖον τοῦ γλύπτου Σκόπη.
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ, σκιρτῶν.
Ὅσε τοῦ Ἄδου! Ἡ Ἀθηναῖς εἰς τοῦ Σκόπη! ὦ θεῖα Αἰδώς, τὸ ἀγαλμὰ σου ἐγυμνώθη!
ΡΟΜΑ.
Μὴ ταραττεσαι, ὅλα ἐτελείωσαν.
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Τὸ ἀγαλμα ἐτελείωθη;
ΡΟΜΑ.
Καὶ ἡ θεὰ ἐπίσης. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐντελής ἀπειπία...
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Ὀμίλει, Ροδία· δός μοι ζῶην ἢ θάνατον.
ΡΟΜΑ.
Ζῆσε, τὸ πρᾶγμα εἶναι εὐκολώτερον. Οἱ ἀντίξη-

λοι θὰ ἐτίθεντο εἰς πολὺ εὐχάριστον θέσιν ἐν ἐφονεύμεθα τόσον ἀνοήτως. Ἡ Ἀθηναῖς εὐθηνότατα ἐπλήρωσε τὴν θέσιν τῆς εἰς τὸν Ὀλυμπον διὰ τοῦ κιβδήλου νομίσματος τῆς ἐλπίδος. Ὁ Σκόπη εἶναι ἀπλοῦς μνηστὴρ τῆς Πηνελόπης καὶ τίποτε περισσώτερον.

ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Ὀρκίζεσαι εἰς τὴν Στύγα!
ΡΟΜΑ.
Ἀκόμη καλλίτερα! τί με μέλει διὰ τὴν Στύγα! Ὀρκίζομαι εἰς τὸν θεὸν Ἰμέριον ὁ ὅποιος φερεῖ κίτρινον χιτῶνα! Ἄν λέγω ψεύματα νὰ μείνω κέρη μέχρι θανάτου!
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Ἔχω ἀνάγκην νὰ σὲ πιστεύσω καὶ σὲ πιστεύω.
ΡΟΜΑ.
Ἀλλὰ σὲ συμβουλεύω νὰ λάβῃς προφυλάξεις. Οἱ γλύπται μιλᾶκόνουσιν τὸν χαλκὸν μὲ τὸν καιρὸν, καὶ ἡ ὠρμία Ἀθηναῖς εἶναι κατασκευασμένη ἀπὸ γυναικεῖον μέταλλον.
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
ὦ! οὔτε μίαν ἡμέραν θὰ χάσω.
ΡΟΜΑ.
Ἄ; ἴδομεν, τί θὰ κάμῃς, κύριε Ἡρόστρατε;
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Εἴμαι πλούσιος, θὰ κάμω τὸ πᾶν.
ΡΟΜΑ.
Δὲν εἶναι τίποτε. Εὐρὲ κάμριαν ἴδεν...
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Ἡ κερὰλή μου καίει...
ΡΟΜΑ.
Ἡ εἰδική μου εἶναι ψυχρά... θέλεις μίαν καλὴν συμβουλήν;
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Δός.
ΡΟΜΑ.
Καὶ εἰς ἀνταλλαγὴν τί θὰ μοι δώσῃς;
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Ἦνα νέον Λέσθιον, ἄνδρα, καὶ χρυσὸν ὅσον νὰ γεμίσῃς ἓνα μῦθον.
ΡΟΜΑ.
Καὶ ὁ νέος Λέσθιος θὰ μ' ἀγαπᾷ;
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Μὰ τὸν Ἀπόλλωνα! ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ σὲ δώσω ἄνδρα τυφλόν! Ὅποιος σὲ βλέπει σὲ ἀγαπᾷ.
ΡΟΜΑ.
Εἶται ἀξιολάτρευτος! καὶ ἡ κυρία μου εἶναι θεοτρεπὴ νὰ ἐπιδώσῃ τὸν χονδροειδῆ ἐκείνον ἀγαλματοποιὸν, ὁ ὅποιος ἀνετράφη μὲ τοῦ Πάνης τῶν δασῶν τῆς Ἀρκαδίας...
ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.
Ἄλλ' εἰπέ τὴν ἰδέαν σου! Ἐμπρὸς τὴν ἰδέαν σου...
ΡΟΜΑ.
Ἴδου αὐτὴν... εἶται ζωγράφος ὡς ὁ Ζευξίης!

ΣΚΗΝΗ Ζ΄

ΑΘΗΝΑΙΣ, ΜΝΗ.

Άνδρες!... Δέν θά εδρω κάνενα εκδικητήν!... Ιδὲ ἀνθρώπους τολμῶντας νά δουλῶσι περὶ ἐρωτος!

ΣΚΗΝΗ Η΄

ΑΘΗΝΑΙΣ, ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.

Προστράτος, εὐσεβὴς ἰσχυρομένης.

Παρῶν ὁ ἀνὴρ!

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἡρόστρατε, μὲ ἠγάπησες πάντοτε, σὺ;

ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.

Ὁ ἔρωσ δὲν λέγεται, ἀποδεικνύεται...

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἰδοὺ τέλος πάντων ἀνθρώπος! Ὁ Σκόπος ἠρνήθη νά θραύσῃ τὸ ἀγάλμα τῆς Ἀρτέμιδος ἐπὶ τοῦ βάρου σου...

Σκίπτε τῆς νοκίης καταπέπαι. — Ἡ Ροδία ἀνάπτει λογιῶν.

ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.

Ἀνάξιος τοῦ ἐρωτός σου ὕστις δὲν πράττει, ὅτι ζητεῖς! Ἀθηναῖς, ζήτησόν με μίαν τεχνόνα χρυσοῦ...

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἐπειτα; Ὅθ εἶσαι ὁ βασιλεὺς, ὁ σύζυγος, ὁ θεός μου θά εἶμαι δούλη σου. Ἐπειτα, ὁ ἀρήσωμεν τὴν Ἑρσπον...

ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.

Καὶ ἂν κερκνοβολεθῶ ἐντὸς τοῦ ναοῦ;

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἢ Ἀθηναῖς θά σέ κλαύσῃ καὶ θά φυλάξῃ ἀμύντον τὴν ἐσθῆτα τῆς χερσὶς μέχρι θανάτου.

ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.

Ἀρροδίτη! Ἀρροδίτη! ἐκέλευσον τὸν πατέρα σου Δία καὶ κάλυψον διὰ νεφελῶν τὸν ὀρίζοντα!

Ἐξέρχεται.

ΣΚΗΝΗ Θ΄

ΑΘΗΝΑΙΣ, ΡΟΔΙΑ, ἐρχομένη εὐσεβῶν.

Ἄγία ἐκδίκησις! τροφὴ θεῖα, σὸ ἦτις πληροῦς τὴν καρδίαν μου, ἄρεσ αὐτῇ θεῖον διὰ τὸν ἔρωτα!

ΡΟΔΙΑ.

Γλυκεῖά μου κυρία, ἂν σοι προσέφερα μεγάλην ὑπηρεσίαν τί ἀνταμοιβὴν θά μ' ἐδίδεις;

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Καὶ ποῖαν μεγάλην ὑπηρεσίαν δύνασαι νά μοι προσφέρῃς;

ΡΟΔΙΑ.

Ἄ! μ' ἐρωτῆς, ἐν ᾧ περιμένω ἀπάντησιν.

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Σοὶ δίδω, ὅτι ζητῆσις.

ΡΟΔΙΑ.

Λοιπὸν, ζητῶ ὅσα χρυσᾷ νομίσματα χωροῦσιν αἱ μικραὶ μου χεῖρες, καὶ ἐν ἄλλο πρᾶγμα πολὺ εὐθηνότερον διὰ σέ...

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ροδία, ἡ ὄρα εἶναι ἐπίσημος, ὀμίλει σπουδαίως.

ΡΟΔΙΑ.

Ὄ! δὲν ἔχω ὀρεξίν ἀστειρομένην, ὀμιλῶ σπουδιότατα.

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Λοιπὸν, θά ἐλησμόνησα τὴν μεγάλην σου ὑπηρεσίαν.

ΡΟΔΙΑ.

Ὄχι, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐμαυτῆς.

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Λέγεις λοιπὸν.

ΡΟΔΙΑ.

Ἐγὼ ἐκράτησα ἐδῶ τὸν Ἡρόστρατον! ἐγὼ ἐκέντησα τὸ μισὸς του κατὰ τοῦ Σκόπα! ἐγὼ τῷ εἶπα: «Μεῖνε ἡ κυρία μου σὲ ἀγαπᾷ» πρέπει νά τὴν ἐκδικήσῃς...

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ροδία, εἶσαι ἀξία τῆς ἀμοιβῆς; ἀλλὰ ὁ ἀναχωρήσῃς αὐρίον, διότι ἡ νύξ εἶναι πολὺ σκοτεινὴ...

ΡΟΔΙΑ.

Τὴν νύκτα καὶ ἐγὼ θέλω αὐτὴ εὐνόησα τοῦς Ἑλλήνας ἐν Τενέδοι, ἔ νύξ καὶ ἦν ἡ Ἄρτεμις καλύπτεται καὶ σιωπᾷ ἂν ἦτο πανσέληνος δὲν ὁ ἀνεχώρησεν, διότι ἡ γειτόνισσα θά εἶδεσκε παρὰ πολὺ καλῶς.

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Καὶ δὲν θέλεις νά παρασταθῇς εἰς τὸν ὀρίζοντα μου;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ο ΕΠΑΡΧΟΣ.

(Ὁρα πούλλας 407, 408 καὶ 410.)

Τῷ Παραγωγῷ Ἀρχιερεῖ Κυρίῳ Διονυσίῳ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, τῷ κηδεμόνι καὶ ἀντιλήτορι τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους, Ἀντωνίου ὁ Ἐπαρχος ἐν Κυρίῳ χαιρεῖ.

Ἐξέσσι πικρῇ τῷ σωφρονεῖν βουλομένῳ, θεσπέσιε πάτερ, ἀναβιβάσσαντι τὸν λογισμὸν εἰς τινα περιωπὴν ἔνω τῆς ψυχῆς ὑψηλοτάτην, περισκέψασθαι τὰ περὶ τὸν ἀνθρώπινον βίον, ὁπόσων εἰσι θεοῦ βουνο μεσά...

ΡΟΔΙΑ.

Δέν με παραμέλει. Μὲ στέλλεις ἐπιστολὴν διὰ τοῦ πρώτου πλοίου τὸ ὁποῖον θ' ἀναχωρήσῃ εἰς Λέσβον. Σὲ χειροκροτῶ μακρῶθεν, εἶναι ἀσφαλέςτερον.

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Γλακίπωρος κόρη! πῶς τρέμει!

ΡΟΔΙΑ.

Δέν εἶμαι θεά! καὶ ἀπλᾷ θνητῇ τρέμουσιν ὅταν φοβῶνται, καὶ αὐτὴ εἶναι τὸ χέρος τῶν.

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Λοιπὸν, περιμένει... Γερμίζω τὰς μικρὰς σου χεῖρας, νομίσματα καὶ εἶται ἐλευθέρη.

Ἢ Ἀθηναῖς ἀποχωρεῖ καὶ μεταβαίνουσα ἀνοίγει πυλῆδα εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ θεῖου.

ΡΟΔΙΑ.

Ἄ! ἐτοιμάζομαι ν' ἀνακνεύσω (Πρακτικῶς τὰς χεῖρας αὐτῆς.) Αὐποδοῦμαι πολὺ, τώρα, ὅτι δὲν ἔχω μεγάλης χεῖρας, ὡς τόσαι γυναῖκες! Ἄς τὰ πλατύνομα.

Τοποθετεῖ πυχῆν τινα τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς μεταδὲ τῶν δύο ἀνοικτῶν πυχῶν.

ΑΘΗΝΑΙΣ, ἔχουσα ἀνοικτὴν πύλιν.

Ἰδοὺ, Ροδία! μ' ἐπλήρωσας τὰ λύτρα σου διὰ μεγάλης ὑπηρεσίας, καὶ σοὶ τ' ἀποδίδω.

Δίδει αὐτῇ χρυσᾷ νομίσματα, μὴ μετρεῖσα, καὶ ἀποτίθει τὴν πύλιν.

ΡΟΔΙΑ, ἀγγίζουσα τὰ νομίσματα ἐν τῇ ἐσθῆτι.

Δέν εἶδε τὴν τρίτην χεῖρα.

ΣΚΗΝΗ Ι΄

ΑΘΗΝΑΙΣ, ΡΟΔΙΑ, ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.

Ὁ Πρόστρατος, εἰσέρχεται, εἰς χεῖρας ἔχων ἀνημμένην δαδα ἢ δίδει τῇ Ροδίᾳ.

ΡΟΔΙΑ, βραδυνοῦσα κραυγὴν, ἀποσθενούσα τὴν δαδα καὶ λέγει. Εἰς τὴν Λέσβον!

Ἐξέρχεται δραματικῶς.

ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.

Ἀθηναῖς, τὸ ἀγάλμα καταβύβρυσεν ἐπὶ τοῦ βάρου. Τὸ ἔργον μου ἐξέκολουθε! Ὁ ναὸς κίετα!

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἡρόστρατε, εἶναι ὁ θεός τῆς ἐκδικήσεως.

ΠΡΟΣΤΡΑΤΟΣ.

Φεύγομεν!

ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ὄχι! θά φύγω ὅταν αἱ φλόγες φωτίσωσι τὸν δρόμον μου! Θέλω νά ἴδω τὴν ἐκδίκησίν μου γεγραμμένην διὰ κυρίων γραμμάτων ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ!

Βλέπεται διὰ τοῦ παραθύρου.

Βλέπω τὴν φλόγα... ὁ ναὸς κίετα... εἰς Μιτυλήνην! Ἐλθε!

Ἐξέρχεται.

νη, τυγχάνει τῆς ἀληθείας; ἐξῆς δὲ κατὰ τὸν ὄρον λόγον βαδίζουσα, οὐδέποτε τοῦ λοιποῦ σφάλεται; οὕτως ἄνδρες γινόμεθα; οὕτω δίκαιοι; οὕτω σώφρονες; οὕτω φρόνιμοι; οὕτω θεωρητικοί; τοιούτους ὁ ποιήσας ἡμᾶς κατὰ τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἐξ ἀρχῆς ἐδημιούργησε; νυνὶ δὲ, τί τοῦτο, θεσπέσιε πάτερ, τὸ περὶ ἡμῶν ἀτύχημα; τῶν ἐκτὸς ἀφηρέθημεν ἀγαθῶν, ἔστω παῦτα; τὰς πόλεις ἀπεβελόμεθα, τοὺς οἴκους, τὰ κτήματα, τὴν χώραν ἄπασαν, τὴν ἀρχὴν οὐδὲν θαυμαστόν· ταῦτα τύχης ἀγαθὰ, γίνεσθαι περὶ ἡμᾶς καὶ ἀπογίνεσθαι; τίς τὰς τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἐσύλησεν ἕξεις; τίς τὰς δυνάμεις ἀπόλεσε; τίς ἀπέλει τὸν ὕμνη λόγον; τίς ἀρετὴν; τίς πολιτείας ἐπιστήμην; τίς δίκης γνόσιν καὶ νόμων; τίς τὴν ἐπινοίαν; τίς παῖς ψυχῆς ἡμῶν ἀνακραθεῖσαν εὐγένειαν ἐσθεσε; τίς ἀπετόφλωσε τὸν νοῦν; τίς βαρβάρων ἀγριωτέρους ἐποίησε; τίς θεαμάτων ἐλεεινοτέρους; πόπερον, ἢ τύχη; καὶ μὴν αὐτῆ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων οὐ δεσπόζει; ἄρ' οὖν ἡ θεῖα πρόνοια κατημέλησεν ἡμῶν; καὶ μὴν αὐτεξουσίους ἐξ ἀρχῆς ἐδημιούργησε; καὶ τὸ θεῖον οὐ μεταμέλεται; οὐκοῦν ἢ Ἕλλήνων παῖδες εἰμαρμένην φασίν, αὐτῆ τὸ γένος ἡμῶν κατηνάγκασεν; ἀλλ' οὐδὲ ταύτην τῶν ἐρ' ἡμῶν ἐράπτεισθαι λέγουσι; τίνοι γούν μέμπεσθαι δεῖ; τίνας ἡμᾶς ἀδικεῖν ἐροῦμεν; πάντως οὐδένα; οὕτε βάρβαρον οὐδ' Ἕλληνα ἐν αἰεταῖς ἔχειν εἰκόσ; οὕτε πολίτην, οὕτε ξένον; οὕτε ἀστὸν οὕτ' ἀγροῖκον; οὕτ' ἄλλον τινὰ τῶν ἀνθρώπων ἀπάντων; αὐ ληστήν, οὐ ταυροφύγον, οὐ λωποδύτην, οὐ κακούργον οὐδένα; ἡμεῖς αὐτοὶ ἔχθοι καὶ ληστὰ καὶ λωποδύται ἑαυτῶν ἔγενόμεθα; ἡμεῖς τὸν θεῖον σπινθήρα τὸν ταῖς ψυχῆς ἡμῶν ἀνακραθέντα σθένόμεν; ἡμεῖς τὴν ἀνθρωπισμὸν ἀπωλέσμεν; ἔταν γὰρ ἑαυτῶν ἀμελώμεν; τί δεῖ προσδοκᾶν ἄλλο; ἢ τὰς μὲν ἀμπέλους δοκοῦμεν μὴ δύνασθαι, μήτε καλὸν, μήτε πολὺν οἶσιν οἶνον ἂν μὴ καλῶς ἐπιμεληθῶσι παρὰ τῶν γεωργῶν; ἀνθρώπων δὲ μήτε καλῶς τραφέντα παρὰ τῶν γεννησάντων, μήτε προσηκόντως παρὰ τοῦ διδασκάλου παιδευθέντα, σώζειν δύνασθαι καὶ αὐτὴν γε τὴν ἀνθρώπου προσήγορίαν; γελοῖον τοῦτο, καὶ πέρα πάντος ἀτόπου; πῶς ὁ μὴ ταῖς ἡθεσιν ἀχθεῖς, καὶ μὴ μαθῶν μετριότητα, ἀλλ' ἀσπάζων καὶ ληστεύων καὶ διασπῶν καὶ φονεύων, οὐ λόκος, ἀλλ' ἄνθρωπος; πῶς ὁ χείρων ταῖς ἡδοναῖς καὶ λαυροφαγῶν καὶ καθ' ἑκάστην μεθύων, οὐ χοῖρος, ἀλλ' ἄνθρωπος; δεῖ πάντως τὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἐσόμενον ἄνθρωπον, ἐπιμεληθῆναι ἑαυτοῦ, καὶ προσπαρεσκευάσαι τὴν ψυχὴν· τραφῆναι δεῖ καλῶς εὐθὺς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων; παιδευθῆναι; ἠδιδασθῆναι; ταῦτα μόνον ποιεῖ τὸν ἀληθῆ καὶ τέλειον ἄνθρωπον; οἱ γονεῖς τοῦ γενέσθαι μόνον ὄντες αἴτιοι, ἂν ἄλλως οὐ φροντίσωσι τῶν τέκνων, ἢ κολυθὰ καὶ ἡμιτελῆ παῖτα

διαμένει, ἢ οὐδ' ὄλω; τελεσφορεῖται; ἐπιμεληθέντες δὲ καὶ θρήψαντες τὰ σώματα μὲν διωσάλοισι, καὶ παιδάς ἔχουσι, ζῶα τινὰ δλόκληρα τῷ σώματι μόνω; τί δὲ τὸ ἐξῆς; ἂν φρένας ἔχωσι, διδασκάλους καὶ σοφοὺς; ἀνδράσιν ἐπιτρέπουσι τὰ σφῶν γεννήματα; οἱ δὲ λαβόντες, ἐκτρέφουσι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ καὶ βυθμίζουσι νηπιζάουσαν, καὶ τὸ φῶς τὸ παρὰ ταῖς αὐτῶν ψυχῆς μεταχτετεύουσι ταῖς ἐκείνων; εἴθ' οὕτως δλόκληρον ὁ ἄνθρωπος γίνεται; ζῶον καὶ τέλειον; μηδενὸς ἐπιθεῖς, φυτὸν οὐράνιον; οἶον ὄντως ἀπόσπασμα; οὐ πρηνὲς καὶ χαμαιζήλον ὡς τὰ λοιπὰ τῶν ζῶων; ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτυμον τῆς ἐπιτελήςσεως, ἄνω θεωροῦν; ἐπετεροῦμενον; ὄξυσπές; περιφερόμενον ἐν τῷ αἰθέρι; ἐποπτεῦον τὰ ἐν γῆ πάντα παθήματα, καὶ τὰ ἐν οὐρανῷ οἷα δημιουργήματα; οὐκ ἔτι ζῶον ἔνυλον, ἀλλὰ οἶον καὶ ἀθάνατον; τοιούτους ἢ Ἕλλας ἔφεραν ἄνδρες πάλαι; νυνὶ δὲ, ὦ τῆς ἀφορίας; οὕτε βούλομαι, οὕτ' ἔχω λέγειν; μήτι μετέβαλε τὸ περὶ τὴν Ἑλλάδα κλίμα; μὴ ὁ ἀήρ ἐξήλλακται; μὴ τοι διεσφορὸς τὸ περιέχον, κακῶς διέθικε τὰ σώματα; μὴ τὰ ὕδατα; μὴ γένοιτο πάτερ; πάντα τὴν αὐτὴν κράσιν ἢν ἔλαχεν ἐξ ἀρχῆς σώζει; οἶνον τὸν αὐτὸν ἂν καὶ πρότερον ἢ ἔμπροσθεν ἔφερε πίνουσιν; ὕδωρ τὸ αὐτὸ βλύζουσιν αἰπηγαί; πυροὺς τοὺς αὐτοὺς φέρει τὴ λήιον; ἰχθύων τῶν αὐτῶν καὶ κρεῶν γέουσαι πάντες; ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σχήματος; πάντα μαμένηκε; οὐχ ἵππος, οὐ βοῦς, οὐ κύων, οὐ λύκος, ἄνθρωπος μόνος ὁ τῆς Ἑλλάδος μετέβαλε; ἄνθρωπος μόνος, ὦ γῆ καὶ ἡλιε, ἀμελήσας ἑαυτοῦ; ἄνθρωπος ἐκτραπέεις τῆς λειψόρου, ὡς τὸ πλανώμενον δρεῖχται πρὸς ἄλλον; ἀλλὰ πρὸς τί ταῦτα εἶποι; τίς ἂν, ὦ δεσποτα; εἰ καὶ δεινὸν τὸ κακὸν τοῦτο δοκεῖ καὶ μέγα ὄσπερ δὴ καὶ ἐστίν, ἀλλ' ὅμως εὐδιόρθωτον ἐν τῷ παρόντι, καὶ ὀλίγων δεῖται πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν, σοῦ γε λαχόντος ἡνωσῆν τοὺς ἱεροὺς τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν οἴκους; ἦκε γὰρ ἡ φήμη τῶν ἀρετῶν σου καὶ πρὸς ἡμᾶς; φανερὸν κατέστησε τοῦ βίου σου τὸ ἀνεπίλητον πάσι τοῖς ἐν Χριστῷ πιστοῖς Μητροφάνης; ὁ αἰδέσιμος Καίσαρ εἰς Ἐπίσκοπος; ἐξ ὧν ὑπελάβομεν δύνασθαι σε μόνω τῷ λόγῳ παρακαλέσει πρὸς ἀρετὴν ἄπαντας; καὶ τοὺς μὲν νοθεῖς καὶ ἀμελοῦντας, ἐγείρει καὶ κροτῶναι; τοὺς δὲ μὴ βουλομένους, ἀναγκάσαι; τοὺς μὴ πειθόμενοις, ἐπιτιμῆσαι οἷς οἶδας τρόποις; δύνασαι διδασκάλους μεταπέμψασθαι; βιβλία χαρηγῆσαι; ἕξεις ἔτοιμα πάντα θεοῦ συναρουμενῶν; ἕξεις τοὺς ὑπακούοντας εὐχερῶς ὁσιμέρην; εὐδαιμονήσει πάλιν τὸ γένος ἡμῶν ἐπὶ σοῦ; ταῦτα λογιζόμενος ὁ παρ' ἡμῶν ἐπιφανέστατος ἱερόνυμος ὁ Κορνήλιος, ἀνὴρ τῶν πρωτεύοντων ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ ταύτῃ γερούσια τῶν Ἑνετῶν, φιλέλληνα μάλιστα καὶ φιλόανθρωπος ὢν, χρόνον διατρίψας ἐν Κρήτῃ μακρὸν, καὶ

πεῖραν λαβὼν ἱκανὴν τῆς ἡμῶν ἐκκλησίας, ἔγνω συμβουλευσαὶ Ἀνδρᾶ τῷ Σπινέλλῃ; ἀνδρὶ σμυρνάτω καὶ Θεοσεβῆ ἐντυπῶσαι πρὸς ὠφέλειαν τοῦ γένους ἡμῶν, τὰ μνηστῆρα ταυτὶ κινεῖς τισι τύποις, καὶ γλαφυροῖς χαρηκατῆραι; δεξιῶς εἰργασμένοις καὶ καλλίστοις ἰδεῖν; ἔς δὴ τὴν συμβουλίαν ἀσμένως δεξάμενος, οὐ μόνον τὴν χαλκουργίαν οἶκον οὐδαί; ἄλλος τῶν πρότερον παρεσκεύασεν, ἀλλὰ πρὸς τοῦτοις καὶ χάριτας ἐξέτερε τῶν λευκοτάτων, καὶ κατὰ τέχνην ἀκριβῆ πεποιημένων; πρὸς ἐξαρκοῦσαν τῶν βιβλίων διαμονήν; ἔτι δὲ πόνοιον οὐκ ἐφέειστο; οὕτε δαπάνης; λαβὼν ἐπὶ πᾶσι συλλήπτορα καὶ τὸν εὐλαβῆ τοῦ Νικητοῦ πρωτοπαπᾶ Νικόλαον τὸν Μαλαζῶν; ἀνδρα Θεοσεβῆ καὶ τὰ οἷα ἄλλοις πεπαιδευμένον; ὅστις διεσφορῶτων τῶν πρωτοτύπων, ἐπηνορθώσατο πάντα, καὶ εἰς τὸ ὑγιέστατον ἀποκατέστησε; τὴν μὲν οὖν ὠφέλειαν ὅσῃν χορηγήσει τὰ ψυχοφελῆ ταυτὶ βιβλία, οὐδαίς ἀρνοῖ; ἐμοῖ τε περιττὸν ἔδοξε γράφειν, ὅσοιον ἔσονται κέντρον πρὸς ἑμιλλαν, τοῖς αἰδέσιμωτάτοις ἀρχιεπισκόποις τε καὶ ἑπισκόποις, καὶ ἡγουμένοις καὶ πρεσβυτέραις καὶ παντὶ τῷ χριστιανῶν λαῷ, οἱ βίοι τῶν ἁγίων καὶ τὰ ἐγκώμια, ἀναγνωσκόμενα καὶ ψαλλόμενα; ὧν ταῖς εὐχαῖς; Θεῷ; ὁ πάντας οἰκτείρων δῶν γε πέρας καὶ τοῖς ἀτυχήμασι τῶν Ἑλλήνων; σοῦ δὲ τὴν ἀνερχιότητα σώζει ἐν βελῆ καὶ πῖονι γῆρα εὐσεβῶς; διοικοῦσαν τὸ ἑαυτοῦ ποιμνιον. Ἐξώσω.»

Τῷ 1550, ἀναγκάζομενος; νὰ ἐκδώσῃ εἰς γάμον «θυγάτριον ὠρεῖον γάμου» ἀπεφάσισε νὰ πωλήσῃ πενήτηντα ἀρχιεπίσκοπα χειρογράφων, καὶ γράφει ἐπὶ τούτῳ ἐξ Ἑνετίας ἐπιστολὴν πρὸς Ἀντώνιον Πινερίτον, σύμβουλον τοῦ Αὐτοκράτορος, ἐν ᾗ ὁρῶν τὴν δουλείαν τῆς Ἑλλάδος, παρκαίνει τὸν ἄνδρα νὰ μεσιτεύσῃ πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς (α). Μετὰ ταῦτα ἐπανεῖλθεν, ὡς φαίνεται, ἐπὶ ὀλίγον εἰς τὴν πατρίδα, διότι ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ τοῦ 1551 ἐπέμψθη ἐκ νέου εἰς τὴν πρωτεύουσιν ὡς πρέσβυς τῶν Κερκυραίων μετὰ Σταματίου Βοζορζίκη, ἵνα τύχῃ προνομίαν τινῶν παρὰ τοῦ ἡγεμόνος. Ἐν τινὶ δὲ πονημάτιῳ ἐκ περιγρηνοῦ χάρτου, διατηρουμένῳ ἐν τῷ ἐν Κερκύρῃ Χαρτοφυλακείῳ, φαίνεται κομψῶς ζωγραφηθεῖσα ἡ εἰκὼν τοῦ Ἐπαρχοῦ, ὅστις φορῶν πορφυροῦν ποδήρη χιτῶνα καὶ κάθειμένον ἔχων τὸν πάγων, ἵσταται γονυπετῆς μετὰ τοῦ συμπρεσβυτοῦ ἐνώπιον τῆς σημαίας τοῦ ἁγίου Μάρκου, κυματιζούσης ἐπὶ τῆς μεζῆνος ἀκροπόλεως τῆς Κερκύρας.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος Κώδικος τῶν Γραμματικῶν φαίνεται ὅτι τῷ 1554 ἦτο ἐν Κερκύρῃ, ἐνθα λέγει ὅτι ἀντέγραψεν αὐτόν. Ἀλλὰ κηδόμενος; τὰ μέγιστα περὶ τῆς ἐντελοῦς ἐκπαιδεύσεως τῶν δύο

αὐτοῦ ἀφῆρων τέκνων καὶ μὴ δυνάμενος; νὰ ἐκπληρῶσῃ τὴν ἀξίεπαινον αὐτοῦ ἐπιθυμίαν, ἀπεφάσισε καὶ πάλιν νὰ μεταναστεύσῃ. Ὦθεν ἐν ἔτει 1565 ἰκέτευσε τὸν ἄκρον ἀρχιερέα Πιον τὸν Δ', ἵνα πρὸς τὴν σκεπὴν τοῦτον βοηθήσῃ αὐτὸν χρηματικῶς.

Οὗτος δὲ οὐ μόνον ἐπέμψεν αὐτῷ ἱκανὰ ἀργύρια, ἀλλὰ καὶ μνηστῆρα σύνταξιν ὥρισεν ἐκ δέκα χρυσίων. Ἐπὶ τοῦτοις πεποῖως ὁ Ἐπαρχος ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς πατρίδος; τῷ 1566, ἀγαθὸν μετ' ἑαυτοῦ τοὺς δύο υἱοὺς ἵνα παιδευθῶσιν ἐν Παταβίῳ, καὶ πλείεστα κομισάμενος ἑλληνικὰ ἀντίγραφα. Ἐπειδὴ δὲ ἐλθὼν εἰς Ἴταλιαν εὗρε τὸν Πάπαν ἀποθνήσκοντα, ἐδήλωσε τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸν διάδοχον αὐτοῦ Πιον τὸν Β'. Οὐδεμίαν ὁμοῦ λαβὼν ἀπάντησιν, καὶ καταπονούμενος ὑπὸ τῶν χροῶν καὶ τῶν τόκων καὶ τῆς δαπάνης, ἠναγκάσθη νὰ κληιατεύσῃ δι' ἐπικειλημένων ἐπιστολῶν τὸν Καρδινάλιον Φαρνέσιον, τὸν Καρδινάλιον Σιρλέτον καὶ τὸν Καρδινάλιον Τράνως, ἵνα μεσιτεύσωσι παρὰ τῷ Πάπᾳ, ὅπως τύχῃ τῆς πρῆγῃ ὑπὸ Πίου τοῦ Δ', ὀρισθείσης αὐτῷ τοσοῦτον ἀναγκαιῆς συντάξεως (α).

Ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Ἐπαρχοῦ, γραφείσης ἐν ἔτει 1568 (6), ἐξάγεται, ὅτι ἦγε τότε τὸ ἑβδομηκοστὸν ἑβδόμον ἔτος; πιεζόμενος ὑπὸ ποδᾶγρας. Ἦπειτα οὐδεμίαν ἔχομεν περὶ αὐτοῦ εἰδήσιν. Κατέλιπε μίαν θυγατέρα καὶ δύο υἱοὺς, ὧν ὁ πρεσβύτερος; ἐκαλεῖτο Νικηφόρος, ἐξ οὗ ἐγεννήθη Λιθερία τις; ἥτις κληρονόμος γενομένη τοῦ τιμαρίου τῶν Ἀθιγγάνων, μετεβίβασεν αὐτὸ τῷ υἱῷ Φράγκῳ Καρτάνῳ, ἀρ' οὐ μετέβη εἰς ἑτέραν Λιθερίαν, σύζυγον τοῦ ἐπιπέτου Πρασάλέντου, αὐτῆς οἱ ἀπόγονοι διεκράτησαν τὸ τιμᾶριον τοῦτο μέχρι τῆς πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τελευταίας σάσης Κομήσσης Ιουλίης.

ΜΙΧΑΗΛ Α. ΜΟΥΤΟΞΙΔΗΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΕΡΩ-ΣΑΜΟΥΗΛ.

Ὁ Γέρων Σαμουήλ κατήγετο ἐκ τινος χωρίου, κληρουμένου «Λιμπόδοῦ» καὶ κειμένου ὀπισθεν τοῦ περιφήμου Μοναστηρίου τῶν Γαρομερίων ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Φιλιατῶν κατὰ τὴν Θεσπροτίαν τῆς Ἠπείρου. Ἐγεννήθη δὲ περὶ τὸ 1760 ἔτος; παρὰ γονέων εὐσεβῶν, οἵτινες θέλοντες ὅπως ἐκμάθωσιν αὐτὸν τὰ ἱερά γράμματα, ἀπέστειλαν εἰς τὴν ῥηθείσαν Μοῆν, ἥς τινος τῆ ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαίδεως ὑπήγετο καὶ τὸ χωρίον Λιμπόδοῦ μετ' ἄλλων δώδεκα χωρίων, τῶν ἀποτελούντων τὴν Πατριαρχικὴν Ἐξαρτίαν Γη-

(α) Φιλίος, Τόμος Γ' καὶ Δ'.
(6) Ἀπόστολ, Τόμος Δ'. σ. 63.

(α) Φιλίος, Τόμ. Γ', σ. 431.

ρομερίων (α): Γνωστόν ἐστίν ὅτι ἐν τῇ Μονῇ Γηρομερίων ὑπῆρχε Σχολή (β) καὶ Βιβλιοθήκη ἐν χειρογράφοις, ἧτις κατεστράφη ἕνεκα δεινῶν περιπετειῶν, διασωθέντων μόνον δύο χειρογράφων, ἧτοι τῆς διαθήκης τοῦ πρώτου Θεμελιωτοῦ τῆς Μονῆς Γηρομερίων, Νεΐλου τοῦ Ἐρουχιάτου, τοῦ ἐκ Ἀσκαρέων καταγομένου, καὶ τοῦ Τετραεναγγέλου αὐτοῦ τοῦτου ἀπόγραφον, ὡς λέγεται. Ἐν τῇ διαθήκῃ ταύτῃ ὁ ὁσιος Νεΐλος ἐπαφίνει τὸ ἱερόν αὐτοῦ καθίδρυμα ὑπὸ τὴν προστασίαν δύο ἐξ Ἰωαννίνων εὐπατρίδων, Ἀριστάρχου Καπανδρίτη καὶ Νικολάου Ἀψαρά, συγχρόνων τοῦ κατὰ τὴν ἰγ' ἐκατονταετηρίδα ἀμάρταντος ἐν Ἠπειρῷ Δεσπότητοῦ Θωμά, τοῦ Πρελοῦμπου κλουμένου κλπ. Ἐν τῇ Μονῇ λοιπὸν ὁ Σαμουὴλ ἔμαθε τὰ διδασκόμενα τότε γράμματα, καὶ τὴν πρὸς τὸ ἱεροῦθηναι συνέλαβε κλίσει καὶ τὸν ἀσκητικὸν μετελθεῖν βίον. Ἐγένετο δὲ ἱερομόναχος καὶ ἀπεσφόθη ἐν τινὶ νάπῃ τῆς πατρίδος αὐτοῦ Λιμπόβου, μεμονωμένος χάριν ἀσκήσεως διατελών. Ἐν τῇ νάπῃ ταύτῃ, κειμένης ἐπισθῆν τῆς Μονῆς καὶ τοῦ ἔρους Γηρομερίων πολλὰκις, κατὰ διαταγὴν τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου, Ἠγουμένου Γηρομερίων, ἐξήρχετο ὁ Γέρον Σαμουὴλ εἰς τὰ περίεχωρα, ἐν οἷς διὰ τὴν ἄλλειψιν ἱερέων καὶ ἀξίων πνευματικῶν, ἦν πάνυ γρήσσιμος ὁ ἐνάρετος οὗτος ἀνὴρ, ὅστις ἐπὶ τέλους διὰ τὰς νίκας τῶν γενναίων Σουλιωτῶν, αἵτινες ἦσαν περιλάλητοι κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν καὶ ἄπασαν τὴν Ἠπειρὸν, ἐνθουσιάζοντες καὶ ἀπαρσίστας ἕνα ὑπὲρ τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ. ὑπερηγῶν ἀποθάνη, συνήθροισεν τοὺς ἐκαστοῦ συγγενεῖς, ἂν τινες καὶ σήμερον ἔτι ὑπάρχουσιν ἐν Λιμπόβῳ, καὶ πέρας τινὰς ἐξ αὐτῶν, τοὺς ἀνδρειότερους, ὡς καὶ τινες ἐκ τῶν προακειμένων χωρίων, ἔτινα διακρίνοντες ἐπὶ τῇ ἀνδρείᾳ τῶν κατοικῶν αὐτῶν, ὡς Ζαμυαντᾶ, Μπαμπουρί κλπ. μετέβη μετ' αὐτῶν εἰς Σούλιον, ὅπου μετέβηνον οἱ ἀνδρειότεροι νῆσι ἐκ πολλῶν μερῶν τῆς Ἠπειροῦ καὶ οἱ μᾶλλον φιλοπατριδες ἄνδρες, ὅπως συμμελέζουσι τῶν πολέμων τῶν γενναίων Σουλιωτῶν. Οὗτοι λοιπὸν ἀνεφάνη ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀτρομήτων προμάχων τῆς πατρίδος κατὰ πρῶτον μὲν τὴν πνευματικὴν ἐντολὴν ἀναπληρῶν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐμφιλοχωρῶν εἰς πᾶσαν ἐπιχείρησιν καὶ ὑπόθεσιν τοῦ Σουλίου, ὅπου, τῶν ἄλλων μετὰ τινὰ κειρὸν ἐπιστρεφόντων εἰς τὰς ἐκαστῶν πατρίδας, αὐτὸς διέμεινε μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς ἐνθουσιάζων τῶν Σουλιωτῶν καὶ πολεμῶν γενναίων

(α) Κοινοὶ δὲ ὡς ἡ ἐξάρχεια αὐτῆ συνεχωρήθη τῇ ὑπὸ σκοπῆ Πατριάρχου, ὁμοίως τῇ παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐθνοσυνολεύσεως ψήφισθέντι κενονισμῷ, καθ' ἂν πᾶσα ἐξάρχεια συγχωνεύεται τῇ ἑμῆρι ἐπαρχικῇ πατριαρχίᾳ καὶ. Σημειώσεται δὲ ὅτι ἐν Ἠπειρῷ ἐξάρχεια τοιαῦτα ἦσαν πολλὰ, ἀλλὰ κατὰ καιρὸς συνεχωρήθησαν ταῖς ἀρραγγίζουσας πατριαρχίαις.

(β) Ἰδε Μ. Πατριάρχης Σουλίου, σελ.

κατὰ τῶν ἐχωρίων. Ἐχάρη δὲ μεγίστην ὑπόληψιν καὶ σέβας παρὰ τοῖς ἀτρομήτοις Σουλιώταις, εἰς οὓς ἐνέπνευσεν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος, ἐξηγῶν τινὰ μέρη τῆς Ἀποκαλύψεως, καθὼς καὶ τὰ ψηφία, ἅπερ ἀνευρέθησαν, ὡς λέγεται, ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Ταῦτα πάντα συχνὰ ἐπανέλαμβάνων ἐπεξηγῶν καὶ σχολιάζων, οὐ τὴν τοχούσαν ἐξήκει ἐπιβροῆν μεταξὺ πλήθους ἐνθουσιῶντος καὶ θρησκευτικῶς καὶ ἐθνικῶς τοὺς λόγους διὰ τοῦ Γέροντος Σαμουὴλ ἐδέχοντο ὡς χρησμούς, καὶ διεδίδοντο ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ὡς προφητεῖαι παρηγοροὶ μεταξὺ τῶν περικυκλούντων αὐτοὺς κινδύνων. Ἄλλως τε δ' αἱ τῆς Ἀποκαλύψεως καὶ τῶν ψηφίων ἐξηγήσεις πάνυ θαυμάσιαι ἀπέδωκαν παρ' ἅπαντι τῷ γένει ἡμῶν, διὰ τὴν ἀνάγκησιν τοῦ Ἀγαθαγγέλου καὶ τὴν τῆς Βίβλου τῆς κλουμένης «Χρονογράφου», ἧτις εὗρίσκοντο κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους, πρὸ τοῦ 1831, εἰς χεῖρας τοῦ τε κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ὡς θαυμάσια ἀναγνώσματα μεγίστην παραμυθίαν ἐπιχορηγοῦντα τῷ κατατροχουμένῳ γένει, τῷ οὐδέποτε παυομένῳ τῆς ἐλπίδος αἰσίου μέλλοντος. Εἰς τοὺς συγγραφεῖς (ὅποιοιδὴ ποτ' ἂν ᾖσι) τοιοῦτων ἀναγνωσμάτων καὶ ἐφευρετῶν (ὡς τῶν ψηφίων) ὀφείλεται μεγίστη χάρις, διότι σκοπίμως συνέγραψαν καὶ λίαν συνετέλεσαν ἐν καιρῷ ἐθνικῆς ἀπελπίσεως.

Ὁ Κ. Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ἐκ Λευκάδος, ἐκδόσεως ἐν Κερκύρῃ τὰ «Μνημόσυνα» αὐτοῦ πρὸς τὴν «Θανάση Βάγιαν» συμπεριέλαβε καὶ τὸν Σαμουὴλ. Γνωστὴ ἐστίν ἡ ἐν τῷ ἀέρι διὰ τῆς πυρίτιδος ἀποτεινάξις ἐπὶ τῆς τούτου ἀλώσεως τοῦ Σουλίου, ἅπερ πατρίς ἰδικιτέρη τούτου δὲν ἦτον, ὡς φαίνονται παραδεχόμενος ἔτε ὁ κ. Βαλαωρίτης καὶ ὁ Περρκαϊδὸς ἀλλὰ τὸ Λιμπόβον, καθὰ ἐν προομιλοῖς εἴπομεν ἡ δὲ παρ' αὐτῷ νάπη, ἐν ἣ ἐκεῖνος ἐμόναζε, καὶ σήμερον καλεῖται «ἡ λακκιδά τοῦ Γέροντος Σαμουὴλ», ἦν ἐπισκέφθη καὶ αὐτὸς καὶ εἶδον τὰ διασωζόμενα δένδρα, ὧν ἐν μέσῳ πεπηγμένην εἶχε τὴν ἐκαστοῦ κληθῆν. Πάντες οἱ χωρικοὶ σέβονται καὶ ἱεροσυλίαν νομίζουσι τὴν βλάβην αὐτῶν. Σημειώσεται δ' ὡς ἐν ἐπιμέτρῳ ὅτι καὶ τὸ ὄνομα «Σούλιον» κατ' οὐδὲν προῆλθεν ἐκ τοῦ φόνου Τούρκου τινὸς Σουλίου, ὡς λέγει ὁ Περρκαϊδὸς, ἀλλ' ἐκ τινος χωρίου, καταστραμμένου τανῦν, «Σουλανᾶ» κλουμένου πλησίον τῆς πατρίδος μου Δροβιανῆς. Περὶ τούτου ἐν ἰδικιτέρῃ πραγματείᾳ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΕΤΡΙΑΝΗΣ.